

ІМЕННИК

Іменник – самостійна частина мови, що означає предмет, особу, явище і відповідає на питання *хто?* *що?* Іменники належать до певного роду, змінюються за відмінками і числами.

У реченні іменник може виступати будь-яким членом речення:

Весна іде, красу несе.

Заглядає у вікно цвіт яблуні.

Книги – морська глибина.

Пливуть у піднебессі кучеряві хмарки.

Групи іменників за значенням

1. Загальні (місто, цукерки, студент) і власні (Ярослав Мудрий, Харків, Сірко, «Київ вечірній»).
2. Назви істот (друг, комар, русалка) і неістот (будинок, дуб, озеро, студентство).

До **назв істот** належать назви:

- людей і тварин (учень, горобець, лисиця);
- міфологічних істот (домовик, мавка);
- померлих (мрець, небіжчик, покійник);
- карт, шахових фігур (валет, ферзь).

До **назв неістот** належать назви:

- сукупності людей чи тварин (табун, гурт, рій, армія);
- мікроорганізмів (бактерія, вірус).

3. Конкретні (вулиця, зерно, комп'ютер, ліс) і абстрактні (радість, глибина, любов, швидкість).

Рід іменників

Усі іменники (крім множинних) належать до одного з трьох родів: **чоловічого** (клен, рояль, собака), **жіночого** (путь, любов, стаття) та **середнього** (сонце, поле, обличчя, дитина).

Іменники **спільного** роду – це слова, які можуть називати осіб і чоловічої, і жіночої статі: нероба, базака, нікчема, ледащо, сирота. У реченні такі іменники узгоджуються з іншими частинами мови як у чоловічому, так і в жіночому роді: нестерпний ледащо – нестерпна ледащо.

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ!

Чоловічий рід

аерозоль – аерозолем	біль – болем
кахель – кахлем	рояль – роялем
тюль – тюлем	ступінь (учений) - ступенем
ступінь (матем.) – степенем	шампунь – шампунем
нежить – нежитем	дріб – дробом
накип – накипом	посуд – посудом
розпродаж – розпродажем	степ – степом
кір – кором	Сибір – Сибіром
ярмарок – ярмарком	

Жіночий рід

антресоль – антресоллю	акварель – аквареллю
вуаль – вуаллю	емаль – емаллю
пастораль – пастораллю	шинель – шинеллю

Рід незмінюваних іменників іншомовного походження

1. Назви осіб чоловічої статі – іменники чоловічого роду (маестро, містер).
2. Назви осіб жіночої статі – іменники жіночого роду (мадам, міс).
3. Назви неістот – іменники середнього роду (резюме, таксі, бюро).
4. Назви звірів, птахів – іменники чоловічого роду (шимпанзе, какаду, поні).
5. Географічні назви – рід визначається за загальною назвою (Капрі – чоловічий, бо острів; Сочі – середній, бо місто; Міссісіпі – жіночий, бо ріка).

Винятки:

Жіночий рід – цеце (муха), івасі, пугасу (риба), авеню (вулиця), кольрабі (капуста), салямі (ковбаса), гінді (мова), боржомі (вода).

Чоловічий рід – торнадо, сироко (вітер).

Рід складноскорочених слів

1. Незмінювані складноскорочені слова – рід визначається за головним словом (ГЕС – ж.р., бо станція, ООН – ж.р., бо організація).
2. Змінювані складноскорочені слова – рід визначається граматично за типом відмінювання (неп, виш – ч.р.).

Число іменників

1. Мають форми **і однини, і множини** (місто-міста, пальто-пальта, обличчя-обличчя).
2. Іменники, що мають форму **тільки однини** (назви речовин, почуттів, власні назви) – молоко, олія, вірність, страх, Київ.
3. Іменники, що мають форму **тільки множини** (назви парних предметів, речовин, сукупностей предметів, почуттів, географічні назви) – окуляри, канікули, меблі, шахи, Карпати, Кордильєри).

Зверніть увагу!

Іменники, що позначають сукупність однакових чи подібних істот, або предмети, що сприймаються як одне ціле, називаються **збірними** і мають форму лише **однини** (насіння, студентство, листя).

Написання імен по батькові

Імена по батькові	Суфікс	Приклади
чоловічі	-ович (-йович)	Петрович, Анатолійович
жіночі	-івна (-ївна)	Петрівна, Анатоліївна

ВИНЯТКИ:

Ім'я	Чоловіче ім'я по батькові	Жіноче ім'я по батькові
Григорій	Григорович	Григорівна
Ілля	Ілліч	Іллівна
Лука	Лукич і Лукович	Луківна
Кузьма	Кузьмич і Кузьмович	Кузьмівна
Микола	Миколайович	Миколаївна
Хома	Хомич і Хомович	Хомівна
Сава	Савич і Савович	Савівна
Яків	Якович	Яківна
Лев	Львович	Львівна
Федір	Федорович	Федорівна

Чоловічі прізвища на **-КО** змінюються за відмінками, а жіночі – не змінюються (Іван Коваленко – Івана Коваленка – Іванові Коваленку, але Ольга Коваленко – Ользі Коваленко – Ольгою Коваленко). Не змінюються також жіночі прізвища, які закінчуються **на приголосний** (чоловічі змінюються): Антон Григорчук – Антона Григорчука – Антонові Григорчуку, але Ганна Довбуш – Ганни Довбуш – Ганною Довбуш.